



STORTINGET

Representantforslag 46 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentant Une Bastholm

Dokument 8:46 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om avvikling av pelsdyrnæringen

Til Stortinget

Bakgrunn

Oppdrett av rev og mink avviker grunnleggende fra annet dyrehold i landbruket. Foruten at pelsdyroppdrett ikke er matproduksjon, er rev og mink komplekse rovdyr med andre naturlige behov enn andre husdyr. For å kunne finne mat, jakte og overleve i naturen er dette arter som har utviklet instinkter og bevegelsestrang, nysgjerrighet og et naturlig lynne som gjør det svært vanskelig å holde dyrene forsvarlig i fangenskap i en rasjonell drift.

For rev som holdes i dyreparker, gjelder derfor andre regler enn i pelsdyroppdrettet. I rundskriv for utforming og behandling av søknader ved etablering av dyreparker fra Landbruksdepartementet (M-5/1995 R-369) står under punkt 2.2 om dyrs adferd:

«Dyr skal kunne utøve en for arten naturlig adferd, så langt det er mulig. De skal disponere arealer med topografi, vegetasjon og annet innhold som er mest mulig lik artens naturlige biotop. Dyr skal ha god plass til å kunne trekke seg unna andre dyr med aggressiv adferd (f.eks. territoriale dyr, dyr med unger, m.v.), slik at sosiale konflikter kan unngås.»

Utviklingen i annet dyrehold i landbruket har de siste tiårene gått i retning av løsdrift som bedre tilfredsstillende dyrenes behov for bevegelse og andre artstypiske behov, og mental så vel som fysisk helse. Pelsdyrnæringen har så langt avvist at andre driftsformer enn burhold er realistisk.

Pelsdyroppdrett og dyrevelferdsloven

Forslagsstiller mener det er hevet over enhver tvil at burhold av rovdyr som rev og mink aldri vil kunne imøtekomme de naturlige behovene til dyrene, uavhengig av renslighet, stell, tilsyn og såkalt miljøberiking i buret. Forslagsstiller viser til at stadig flere land over hele verden tar konsekvensen av de faglige anbefalingene og forbyr pelsdyroppdrett. Dette gjelder blant andre England, Tsjekkia, Østerrike, Nederland og Kroatia. I Sverige og Sveits har de innført et strengt regelverk for dyreholdet, som har ført til en avvikling. Det samme er i ferd med å skje i Tyskland.

Når Stortinget hittil likevel har valgt å opprettholde dette som lovlig driftsform i Norge, er det fordi en har vurdert andre hensyn som viktigere enn dyrevelferden, og fordi en aksepterer andre krav til dyrevelferd i næringsøyemed enn for kjøledyr. Forslagsstiller mener dette strider med dyrevelferdslovens grunnleggende prinsipp stadfestet i § 3:

«Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.»

Forslagsstiller minner om at særlig stadfestelsen av dyrs egenverdi uavhengig av nytten for mennesker var en ny og aktiv endring som ble tilført dyrevelferdsloven i 2009. I revideringen av den tidligere dyrevernsloven fra 1974 var det Stortinget selv som i lovteksten hentet denne formuleringen inn igjen fra høringsutkastet, etter at den var utelatt i lovproposisjonen (jf. Ot.prp. nr. 15 (2008–2009) og Innst. O. nr. 56 (2008–2009)). Stortinget har med andre ord aktivt ønsket å understreke dyrs egenverdi og anerkjenne dyrs moralske status. I forarbeidene til loven kommer det også tydelig frem at dette,

sammen med øvrige krav i dyrevelferdsloven, skal tolkes som at dyrs fysiske og mentale behov ut fra deres egenart skal tas hensyn til, også dyrets evne til å ha positive og negative opplevelser.

Andre eksempler på at oppdrett av rev og mink i bur går på akkord med dyrevelferdsloven, er § 22, som stadfester at

«Dyr skal bare holdes hvis de kan tilpasse seg holdet på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.»

Videre heter det i § 23 om dyrs levemiljø:

«Dyreholder skal sikre at dyr holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvile og annen naturlig atferd. Dyrs levemiljø skal fremme god helse og bidra til trygghet og trivsel.»

Forslagsstiller minner om at det er Stortingets oppgave å tegne opp den prinsipielle, etiske grensen mellom dyrevelferd og næringsformål på vegne av både dyrene og samfunnet for øvrig, inkludert allmenn respekt for dyrs egenart og egenverdi. Forslagsstiller mener derfor Stortinget må aktivt ta stilling til om pelsdyroppdrett basert på burhold kan moralsk forsvares, med den kunnskapen man i dag har om rovdyras behov, og med bestemmelsene i dyrevelferdsloven fra 2009 som gir dyr moralsk status.

Når forslagsstiller mener at oppdrett av rovdyr i bur må forbys og næringen må avvikles, er det fordi forslagsstillerens konklusjon er at dette ikke kan forsvares. Gjennførte undersøkelser viser at et flertall i den norske befolkningen mener det samme.

Politisk utvikling for pelsdyroppdrettet

Allerede i 2003 fastslo regjeringen Bondevik II, sammen med partiene Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre i St.meld. nr. 12 (2002–2003) Om dyrehold og dyrevelferd, at pelsdyroppdrett bør vurderes avvirket i 2013 hvis forholdene ikke er blitt vesentlig forbedret:

«Dersom det ikke oppnås vesentlige avlsmessige forbedringer når det gjelder dyrenes helsetilstand i løpet av en tiårsperiode, bør det vurderes å avvikle pelsdyrholdet.»

Regjeringen Stoltenberg II oppnevnte i oktober 2013 et offentlig utvalg for å gjennomgå pelsdyrnæringen. Utvalget avgav sin rapport i desember 2014 (NOU 2014:15). I rapporten gikk et flertall bestående av fem medlemmer inn for en videre utvikling av næringen, mens et mindretall på tre medlemmer går inn for en styrt avvikling av hensyn til dyrevelferden.

Stortinget vedtok 11. desember 2014 (jf. Innst. 8 S (2014–2015)) å be regjeringen om

«å vurdere forbud mot norsk pelsdyroppdrett i arbeidet med oppfølging av utvalget».

Dette vedtaket resulterte i en stortingsmelding, jf. Meld. St. 8 (2016–2017), som ble lagt frem i november 2016. I meldingen gikk regjeringen Solberg inn for å opprettholde næringen, noe som et knapt flertall i Stortinget ga sin tilslutning til, jf. Innst. 151 S (2016–2017). Flertallet slo imidlertid fast at

«god dyrevelferd skal være en forutsetning for den fremtidige pelsdyrdriften i Norge».

I stortingsmeldingen foreslo regjeringen et forbud mot gruppehold av mink, men stortingsflertallet åpnet i stortingsbehandlingen for gruppehold av mink

«der oppdretter/gård deltar i dyrevelferdsprogram og der produksjonen har høy dyrevelferd».

Dette vedtaket er fulgt opp i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2018. Forslagsstiller mener imidlertid at et dyrevelferdsprogram for mink, all den tid dyrene fortsatt må leve ut sine instinkter i trange bur, ikke kan gi dyrene en akseptabel dyrevelferd i tråd med norsk lovverk. Dette synet har bred faglig støtte.

Faglig enighet om uforsvarlig dyrevelferd

Et av landets høyeste fagorgan på etologi (dyreatferd), Veterinærinstituttet, konkluderer i 2015 i høringsinnspillet til NOU 2014:15 med at Norges pelsdyrhold bør avvikles. I begrunnelsen skriver de blant annet:

«Mink og rev er lite domestiserte, aktive rovdyr som i dag holdes i nettingbur på begrenset plass. De får ikke anledning til å jakte, grave, svømme eller bevege seg fritt i fart. Burene er gradvis blitt noe større, men samtidig har også størrelsene på dyrene økt og pelsdyrene mangler fortsatt muligheten til å tilfredsstillende viktige atferdsmessige behov. Det vises til dyrevelferdslovens bestemmelse om dyrs levemiljø § 23. (...) Veterinærinstituttet mener at det er behov for grunnleggende endringer i driftsformen for å kunne ivareta dyrenes artstypiske individuelle behov og anser det som lite sannsynlig at behovet for nye driftsformer vil løses i overskuelig fremtid.»

Forslagsstiller mener derfor det er tydelig at § 22 og § 23 i dyrevelferdsloven ikke er oppfylt.

Veterinærforeningen trekker en lignende konklusjon i sin høringsuttalelse til NOU 2014:15:

«Dyrevelferden i pelsdyrholdet har vist liten fremgang de siste 15 årene selv om det brukes uforholdsmessig store offentlige ressurser både når det gjelder forskning og tilsyn sammenlignet med annen husdyrproduksjon. Dersom det ikke er omforent vilje til å finne straks løsninger som gir vesentlig bedre forhold for pelsdyrene bør det legges til rette for en styrt avvikling av dagens pelsdyrhold i Norge.»

Mattilsynet skriver i sin høringsuttalelse til NOU 2014:15 at det er

«betydelig usikkerhet knyttet til om reven og minns behov for bevegelsesfrihet og annen artstypisk

atferd kan tilfredsstilles i lite komplekse nettingbur på små arealer».

Pelsdyroppdrettet som del av landbruket

Næringsstrukturen på pelsdyroppdrettet i Norge har endret seg kraftig. Per 1. januar 2017 var det om lag 201 pelsdyrfarmer i Norge, en betydelig reduksjon fra rundt 1 000 enheter for bare femten-tjue år siden. Fra å ha vært en viktig sidenæring til annet landbruk har pelsdyroppdrettet siden 1990-tallet blitt konsentrert på stadig færre og større enheter. De siste årene har det vært en økning i antall oppdrettsmink og en reduksjon i antall oppdrettsrev. Størrelsen på besetningene har jevnt over økt sterkt, særlig i minkoppdrett, hvor det nå er vanlig med industrialiserte besetninger på over 1 000 dyr.

I 2015 var det ifølge Menon Economics totalt 316 årsverk i primærproduksjonen av pelsdyr. I tillegg syssette næringen ytterligere om lag 100 personer i produksjon og distribusjon av pelsdyrfôr. Ifølge Mattilsynet er flesteparten av arbeiderne ved pelsfarmene fra Øst-Europa. Pelsdyrhold i Norge har dermed liten betydning for bosetting på landsbygda, for matproduserende bønder og for sysselsetting av arbeidsføre nordmenn. Pelsdyroppdrett i Norge kan regnes som en ren eksportnæring. Foredling av råskinn fra dyrene foregår nå i utlandet og gir ikke økonomisk tilleggsgevinst.

Styrt avvikling av næringen

Forslagsstiller mener at Stortinget ikke lenger kan godta et dyrehold som så åpenbart går på akkord med både grunnleggende prinsipper og de materielle kravene i norsk dyrevelferdslov. Det minnes om at flertallet i

innstillingen til Meld. St. 8 (2016–2017), (Innst. 151 S (2016–2017)), slo fast at

«god dyrevelferd skal være en forutsetning for den fremtidige pelsdyrdriften i Norge».

Forslagsstiller mener det er på tide å erkjenne at dette ikke er mulig all den tid oppdrettet er basert på å holde rovdyr i bur, selv med optimalt tilsyn og en drift i tråd med gjeldende forskrifter.

Næringen selv avviser at annen type drift enn burhold er realistisk. Det er derfor på høy tid med en plan for avvikling av pelsdyroppdrettet i Norge. Forslagsstiller mener det bør innføres en umiddelbar stans i etableringen av nye pelsdyrfarmer samt en stans i utvidelse av eksisterende drift.

Forslagsstiller mener videre at en avvikling over to til fire år, med rådgivning og omstillingsstøtte i overgangsperioden, gjør kompensasjon overflødig. Omstillingsstøtten bør innrettes med rimelige krav og slik at en får utbetalt støtte fra det året en starter avvikling av driften, det vil si fra det året en slutter å sette nye valper på tispene. Slik vil en gi insentiver til tidlig igangsettelse av avviklingen, og gi rom til å finne annen tilleggsnæring for bønder som er avhengige av det.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen umiddelbart igangsette en avvikling av norsk pelsdyroppdrett med umiddelbar stans i nye etableringer og med omstillingsstøtte i en avviklingsperiode på to til fire år.

19. oktober 2017

Une Bastholm

